

Festivitat del Beat Ramon Llull. 29 de novembre de 2017
Miscel·lània d'Homenatge del Dr. Josep M. Coll i D'Alemany.
Aproximació al pensament de Josep Maria Coll, S.I

El P. Josep Maria Coll i d'Alemany és filòsof en el sentit més ampli del mot: conrea l'estima a la saviesa en totes les seves dimensions. Partint de la seva condició de membre de la Companyia de Jesús, s'obre al diàleg amb altres pensadors sempre des del personalisme i amb l'horitzó i la voluntat de la plena comprensió de l'altre. Com a jesuïta té ben interioritzats els postulats ignasians- “el principi i fonament”, “la contemplació per assolir amor” i “en tot estimar i servir”- que són els motors de la seva espiritualitat, que dinamitzen la seva trajectòria filosòfica i teològica i el seu tarannà afable i dialogant des de la fermesa d'unes sòlides conviccions i un irrenunciable compromís envers Catalunya.

La seva trajectòria intel·lectual s'inscriu en els grans pensadors del segle XX. Josep Maria Coll de fa anys és admirador i seguidor de Hans Urs Von Balthasar (Lucerna, 1905- Basilea, 1988) el jesuïta suís que sistematitzà el seu corpus estètic *Glòria* en diàleg amb Adrienne von Speyr (La Chaux-de-Fonds, 1902-Basilea, 1967), metgessa, conversa al catolicisme i una de les místiques més rellevants del segle XX. El punt d'origen de la teologia creativa de von Speyr i que Von Balthasar assumeix, és que de fet, la Trinitat de Déu des de l'eternitat, estima, dialoga i crea, una visió especialment suggestiva per a la *forma mentis* de Josep Maria Coll. L'amistat entre Von Balthasar i von Speyr va cristal·litzar el 1944 en la fundació de la Comunitat de Sant Joan i el 1947 la Johannes Verlag (Editorial Sant Joan) l'objectiu primer de la qual era l'edició de l'obra de von Speyr que aleshores començava veure la llum. Coll que ha seguit aquest corpus doctrinal, es va interessar també a conèixer els mentors de la formació filosòfica de Von Balthasar: el P. Erich Przywara s.i (Katowice, Polònia, 1889- Hagen, Alemanya 1972) i teològica, el P. Henri de Lubac s.i (Cambrai, 1896- París, 1991).

Przywara, amic personal d'Edith Stein, filòsofa i teòloga jueva convertida al catolicisme i carmelita descalça, que morí en el camp de concentració d'Auschwitz el 9 d'agost de 1942, va veure també com el règim nazi clausurava la revista jesuïta *Stimmen der Zeit* de Munic, de la qual era destacat membre del consell de redacció. L'obra més important del sofert Przywara fou l'*Analogia Entis*, que explora les relacions entre l'ésser de Déu i l'ésser de les criatures. L'analogia de l'ésser subratlla que quan més gran és la semblança entre el Creador i les criatures més gran és la seva diferència.

Quant al P. De Lubac, fou autor d'una àmplia bibliografia que abasta gairebé tots els àmbits de la teologia i la seva relació amb la filosofia i les altres ciències. La seva voluntat fou posar en mans dels cristians la riquesa de la tradició teològica i un retorn a les fonts seguint l'esperit del Concili Vaticà II. Això el portà a reprendre aspectes de teologia de la història que havien estat abandonats per les tendències més escolàstiques de la reflexió preconiliar. Seguint Sant Tomàs i cercant una síntesi amb Sant Agustí, De Lubac subratlla la vocació sobrenatural de l'home en la qual la gràcia de la visió es tracta com el seu fi natural.

Pel que fa a Ferdinand Ulrich (Ordry, república txeca, 1931) complementa aquest quadre de pensadors de referència de Josep Maria Coll. El pensament d'Ulrich es desenvolupa com una constant conversa amb l'idealisme alemany (especialment Hegel), amb Heidegger, Marx, Kierkegaard, Freud i d'altres. Estableix els postulats d'una metafísica de l'ésser com a amor, o com a do. Així troba una síntesi entre la metafísica tradicional i la moderna, i desenvolupa una filosofia transcendental i del diàleg. La diferència personal del jo-tu s'expressa en un nosaltres. Coll també s'ha interessat per Gustav Siewerth Hofgeismar, Alemanya, 1903- Trento, 1963) un filòsof molt atent a l'ontologia de Sant Tomàs d'Aquino, que va voler sistematitzar en confrontació amb el pensament de Hegel i en diàleg amb Martín Heidegger.

Aquests postulats filosòfics-teològics han portat al P. Coll a l'admiració envers el bisbe alemany Stefan Oster (Amberg, 1965) salesià, autor d'una tesi sobre *La fenomenologia i l'ontologia de la donació* a Ferdinand Ulrich, amb el qual ha intercanviat correspondència.

Però la seva persuasió de les veritats transcendents, no lleva si no que estimula que Coll cerqui sempre la necessària complementarietat entre la fe i la raó. Segons ell ambdues s'il·luminen i avancen trenades: com més creiem més entenem, com més entenem, més creiem. L'Encíclica *Fides et Ratio* (1998) de Joan Pau II, esdevingué objecte i culminació de la seva anàlisi i de la seva admiració: és com si veiés formulat en el magisteri pontifici de Karol Wojtyła –admirador també d'Edith Stein i de Roman Ingarden- aquella necessària complementarietat que de feia temps Coll besllumava.

El mètode del Dr. Coll, tant en la docència com en la recerca, és rigorós. Els *status quaestionis*, la pulcritud en el raonament, la reformulació, la recerca constant de diàleg. Coll constata amb finor que per tal que hi pugui haver un diàleg veritablement interdisciplinari, cada interlocutor ha de conèixer suficientment la disciplina dels altres, cosa certament difícil i que requereix una acurada preparació.

Fruit de tota aquesta trajectòria intel·lectual, Coll aspira a formular una nova metafísica personalista i dialògica que defugui els principis massa estàtics del neotomisme i que pugui esdevenir un punt de referència en les facultats de filosofia actual i en les noves que es puguin crear.

En el P. Coll és indestriable la dimensió de teòleg i filòsof, el compromís polític i universitari. És un admirador del seu pare, l'historiador, polític i president del Parlament de Catalunya, Miquel Coll i Alentorn (Barcelona, 1904-1990). Impel·lit pel seu record, Josep Maria Coll fou president de l'INHECA (Institut d'Estudis Nacionalistes Miquel Coll i Alentorn). Empès per la voluntat que Unió Democràtica de Catalunya tornés als seus principis fundacionals, ha contemplat amb dolor la progressiva disgregació d'aquesta formació política i ha seguit de prop la creació d'altres opcions al servei de la democràcia i de Catalunya.

Josep Maria Coll, fou cofundador de la Facultat de Filosofia de Catalunya, hereva d'una llarga tradició d'estudis filosòfics a Catalunya. Al seu voltant i tenint com a referent

Il·luminós el P. Eusebi Colomer, va saber suscitar tot un equip de joves filòsofs catalans: Misericòrdia Anglès, Antoni Bosch Veciana, Josep Maria Esquirol, Sergi Gordo, Vicent Igual, Josep Monserrat, Carles Llinàs, Joan Martínez Porcell, Ignasi Roviró, Begoña Roman, Joan Albert Vicens... alguns dels quals han romàs a la Facultat de Filosofia de Catalunya i d'altres han passat a d'altres centres d'estudis superiors, alguns amb altes responsabilitats. Tots ells avui reconeixen el mestratge del P.Coll.

Josep Maria Coll, en diàleg amb el Cardenal Narcís Jubany, fou el primer president de l'equip rector de la Universitat Ramon Llull. Els seus postulats intel·lectuals es traduïren en una vertebració acadèmica que aspirava incloure totes les branques del saber, talment una *ratio studiorum* actualitzada. Avui la URL ocupa un lloc destacat en el panorama universitari europeu.

La seva vocació jesuítica i sacerdotal el va portar a treballar també en l'àmbit de la pastoral universitària, especialment en el CCU (Centre de Cristians Universitaris) i en el MUEC (Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians), acompanyant de prop grups i processos personals i seguint el mètode de la Revisió de Vida.

El Dr. Coll ha avaluat centres docents des de l'experiència del que fet constant exercici d'interiorització i d'autoavaluació. Podríem dir que és exigent amb els altres perquè primer ho és amb ell mateix. Bon coneixedor de l'esperit de Bolonya ha esdevingut un expert en gestió acadèmica tot mantenint el sentit crític envers aquelles ocasions en què aquesta, sovint sotmesa a les veleïtats de la política educativa, pot entrar en contradicció amb l'aprofundiment del saber. La seva voluntat d'actualitzar els estudis filosòfics li va valdre la distinció Jaume Vicens Vives.

Amb aquesta Miscel·lània, la Facultat de Filosofia de Catalunya, vol honorar, amb afecte i admiració, el Dr. Josep Maria Coll i Alemany per la seva trajectòria intel·lectual, el seu fecund mestratge i el seu servei constant a l'Església i al país.

Jaume Aymar i Ragolta

Degà de la Facultat de Filosofia de Catalunya (URL)